

ПРАВИЛА БАТЬКІВСЬКОЇ ПОВЕДІНКИ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

1. Сприяйте дитячій автономності (самостійності). Чим більше Ви вимагаєте її (самостійності) в усіх сферах повсякденного життя, тим більше зможе ваша дитина працювати з почуттям відповідальності в шкільній сфері. Автономне (самостійне) навчання є тією ціллю, в напрямку якої ви маєте працювати, тому що самостійність є найважливішим елементом ефективного і тривалого процесу навчання. Хваліть свою дитину за самостійні дії, наприклад, за самостійне розпізнавання помилок.

2. Якщо Ваша дитина потребує допомоги, спонукайте її до того, щоб вона сама знайшла шляхи розв'язання. Допоможіть їй завдяки підказкам, таким як, наприклад, вказівка на довідники, знаходження правил, відгадування ребусів та інше, що може привести до шляхів розв'язання. Але не подавайте саме розв'язання. Не спонукайте свою дитину тільки до одного шляху розв'язання.

3. Дайте своїй дитині можливість перенести знання зі школи на домашній рівень і таким чином практично їх засвоїти.

4. Визнайте здобутки дитини. Надавайте перевагу похвалі (заохоченню), а не докорам. Похвалою та заохоченням Ви досягнете чогось набагато легше та краще, ніж ниттям, нагадуваннями і іншими покараннями.

5. При похвалі звертайте увагу на те, щоб не обмежувати її критикою («Дев'ять, звичайно, чудово, але без двох дурних помилок це могло б бути дванадцять»). Будьте обережними в обходженні із заохоченнями (винагородами) як визнанням здобутку (ефективності).

6. Не ставте перед своєю дитиною завищені вимоги. Не робіть їх строгішими ніж вимоги вчителів, наприклад, вимагаєте виконання додаткових завдань.

7. Будьте зразком у поведінці. Вимагайте від своєї дитини не більше, ніж від себе самого. Дитина, яка, наприклад, бачить своїх батьків, які читають, швидше й сама читатиме, ніж дитина, батьки якої часто сидять перед телевізором.

8. Говоріть, по можливості, якомога позитивніше про школу, вчителів та предмети. Вашій дитині досить того, що вона бореться зі своїми власними упередженими думками.

Поради Девіда Льюїса

щодо розвитку обдарованої дитини

1. Відповідайте на запитання дитини якомога терпляче і чесно. серйозні запитання дитини сприймайте серйозно.
2. Створіть у квартирі місце-вітрину, де дитина може виставляти свої роботи. не сваріть дитину за безлад у кімнаті під час її творчої роботи.
3. Відведіть дитині кімнату чи куточок винятково для творчих занять.
4. Показуйте дитині, що ви любите її такою, якою вона є, а не за її досягнення.
5. Надавайте дитині можливість у виявленні турботи.
6. Допомагайте дитині будувати її плани та приймати рішення.
7. Показуйте дитині цікаві місця.
8. Допомагайте дитині нормально спілкуватися з дітьми, запрошуйте дітей до своєї оселі.
9. Ніколи не кажіть дитині, що вона гірша за інших дітей.
10. Ніколи не карайте дитину приниженням.
11. Купуйте дитині книжки за її інтересами.
12. Привчайте дитину самостійно мислити.
13. Регулярно читайте дитині чи разом з нею.
14. Пробуджуйте уяву та фантазію дитини.
15. Уважно ставтеся до потреб дитини.
16. Щодня знаходьте час, щоб побути з дитиною наодинці.
17. Дозволяйте дитині брати участь у плануванні сімейного бюджету.
18. Ніколи не сваріть дитину за невміння та помилки.
19. Хваліть дитину за навчальну ініціативу.
20. Учіть дитину вільно спілкуватися з дорослими.
21. У заняттях дитини знаходьте гідне похвали.
22. Спонукайте дитину вчитися вирішувати проблеми самостійно.
23. Допомагайте дитині бути особистістю.
24. Розвивайте в дитині позитивне сприйняття її здібностей.
25. Ніколи не відмахуйтеся від невдач дитини.
26. Заохочуйте в дитині максимальну незалежність від дорослих.
27. Довіряйте дитині, майте віру в її здоровий глузд.

Поради батькам, які виховують обдаровану дитину

Найперше - потрібно любити свою дитину. Приймати дитину такою, якою вона є, беручи участь у її розвитку, підтримуючи, а не нав'язуючи свої інтереси, давати дитині можливість вибору. Для розвитку творчого потенціалу, як показали дослідження, необхідна не лише адекватна оцінка сил дитини, але трішки завищена, зазнайкою вона не виросте, зате у неї буде запас сил та впевненість при невдачах, до яких треба готувати змалку.

Батьки повинні бути прикладом, адже дитина свідомо переймає вашу манеру говорити, ходити, працювати, відповідальності за доручену справу. Кожен батько повинен пам'ятати правило: "Не зашкодь!" Адже обдарована дитина більш чутлива, ранима, тому потрібно давати вільний час для того, щоб побути дитині на самоті, поміркувати, пофантазувати. За допомогою тренінгів дати їй можливість глибоко зрозуміти себе та інших. Дорослі часто батьки повинні радитися із психологом щодо виховання обдарованої дитини.

Батьки повинні завжди пам'ятати, що для обдарованої дитини творчість є життєвою необхідністю. Тому дитину потрібно готувати до спостережливості, наполегливості, формувати вміння доводити почату справу до кінця, працелюбність, вимогливість до себе, задоволення від процесу творчості, терпляче ставлення до критики, впевненості при невизначеності, гордості і почуття власної гідності, чулість до аналізу моральних проблем.

Батьки також повинні усвідомлювати, що надзвичайно велика роль у процесі формування особистості обдарованої дитини належить волі. Вольові риси є стрижневими рисами характеру, адже за наявності мети, яку особистість досягає в житті, долаючи перешкоди, є цілеспрямованим життям. Цілеспрямовані люди знаходять своє щастя в житті, вони вміють поставити перед собою чітку, реальну мету. Прагнення досягти своєї цілі робить людину рішучою та наполегливою. І.Павлов стверджував, що у вольової людини труднощі лише збільшують бажання реалізувати свою мрію. Вони вміють стримати себе, володіють терпінням, витримкою, вміють контролювати свої почуття за наявності перешкод. Ініціативність і творчість поєднані з наполегливістю, рішучістю та витримкою, допомагають обдарованим дітям самореалізуватися.

Отже, батьки покликані допомогти дитині відкрити її життєве покликання, реалізувати себе як особистість. Вони не мають права втратити обдаровану дитину, бо, втрачаючи талант, обдарування, здібність, вони втрачають майбутнє. Тому батьки повинні бути терплячими, безмежно вірити в дитину, тоді ця дитина виросте хорошою творчою людиною.

Поради батькам, які бажають розвивати здібності своїх дітей

1. Не стримуйте розкриття потенційних можливостей психіки.
2. Уникайте однобокості в навчанні та вихованні.
3. Не позбавляйте дитину ігор, забав, казок, створюйте умови для виходу дитячої енергії, рухливості, емоційності.
4. Допмагайте дитині в задоволенні основних людських потреб (почуття безпеки, кохання, повага до себе і до оточуючих), тому що людина, енергія якої скована загальними потребами, проблемами, найменше спроможна досягти висот самовираження.
5. Залишайте дитину на самоті і дозволяйте їй займатися своїми справами. Пам'ятайте, якщо ви хочете своїй дитині добра, навчіть її обходитися без вас.
6. Підтримуйте здібності дитини до творчості і співчувайте у випадку невдачі, уникайте незадовільної оцінки творчих спроб дитини.
7. Будьте терпимими до ідей, поважайте допитливість, реагуйте на запитання дитини. Навчати потрібно не тому, що може сама дитина, а тому, що вона опанує з допомогою дорослого, показу, підказки.

Роль батьків у вихованні обдарованої дитини в сім'ї

Повага до бажання дітей самостійно працювати	Організація різноманітних ігор, вікторин, розгадування і складання кросвордів, чайнвордів, ребусів
Надання дитині свободи вибору	Надання авторитетної допомоги
Створення умов для конкретного втілення творчої ідеї	Терпимість до безладдя
Заохочення обдарованої дитини	Здібність до самоаналізу
Розвиток цікавості, допитливості, кмітливості, інтелекту й формування пізнавальних інтересів	Знання психологічних особливостей обдарованої дитини. Розуміння їхніх потреб та інтересів
Мати творчий особистий світогляд	Володіння почуттям гумору
Взаємозв'язок сім'ї і навчального закладу	Застосування форм і методів народної педагогіки
Виховання культури мовлення	Створення затишних і безпечних умов для розвитку

Рекомендації батькам щодо розвитку творчості дитини

1. Підтримуйте схильність дитини до творчості й виявляйте співчуття до невдач. Уникайте несхвальних оцінок її творчих ідей.
2. Будьте терпимі до дивних ідей, поважайте допитливість, запитання й ідеї дитини намагайтеся відповідати на всі запитання, навіть якщо вони здаються дикими й абсурдними.
3. Пояснюйте, що на багато запитань не завжди можна відповісти однозначно, для цього потрібні час, терплячість. Дитина повинна навчитися жити в інтелектуальній напрузі.
4. Давайте дитині можливість побути одному й дозволяйте, якщо він того хоче, самому займатися своїми справами. Надмірна опіка може пригальмувати творчість. Бажання й цілі дітей належать їм самим, а батьківська допомога може інколи сприйматися як «порушення меж» особистості.
5. Допмагайте дитині вчитися будувати систему цінностей, не обов'язково засновану на її власних поглядах, але таку, щоб вона могла поважати себе й свої ідеї, інші ідеї та їх носіїв. Тоді її саму також цінуватимуть інші.
6. Допмагайте дитині у задоволенні основних людських потреб(почуття безпеки, любові, поваги до себе й оточуючих), оскільки людина, енергія якої скована основними потребами, менше здатна досягти висот самовираження.
7. Виявляйте симпатію до її перших незграбних спроб висловити свої ідеї.
8. Знаходьте слова підтримки для нових творчих починань дитини, уникайте критики перших спроб, якими б невдалими вони не були. Ставтеся до них із теплом: малюк прагне творити не лише для себе, але й для тих, кого любить.
9. Підтримуйте необхідну для творчості атмосферу, допомагаючи дитині уникнути суспільного несхвалення.

29 шляхів залишатися креативним

1. Робіть списки.
2. Носіть із собою записник.
3. Пробуйте писати.
4. Забирайтесь від комп'ютера.
5. Припиніть себе карати.
6. Робіть перерви.
7. Співайте в душі.
8. Випийте кави.
9. Слухайте нову музику.
10. Будьте відкритими.
11. Оточуйте себе креативними людьми.
12. Тримайте зворотній зв'язок.
13. Співпрацюйте.
14. Не здавайтесь.
15. Практика, практика, практика.
16. Дозвольте собі робити помилки.
17. Відвідайте якесь нове місце.
18. Рахуйте свої побажання.
19. Багато відпочивайте.
20. Ризикуйте.
21. Ламайте правила.
22. Не поспішайте.
23. Прочитайте сторінку зі словника.
24. Створіть фреймворк.
25. Не намагайтесь бути чийось ідеалом.
26. З'явилася ідея? Запишіть її.
27. Приберіть своє робоче місце.
28. Розважайтесь.
29. Завершіть що-небудь.

Підсумок.

– Наша зустріч добігає кінця. І я б дуже хотіла побачити ті емоції, які ви відчуєте зараз після заняття. Мені в цьому допоможе гра, як і на початку я запитую, ви відповідаєте.

*Готові розмовляти ми до ранку,
Та час минув, прощатись вже пора.
А хто вдячний, поплескати потрібно,
Адже нове – дитсадку, школі у вкрай необхідно.
Хто стомився, на мене подивіться,
І з полегшенням тихенько розігніться.
Можливо, хтось з вас вражений,
Розкритою темою трішки здивований.
Один одному на вушко про це шепніть
І плечико праве вгору підніміть.
Хто незадоволений, не варто нарікати,
Прошу вас потопати, не треба галасувати.
Комусь згодиться моя скромна розповідь,
Порадою скористається хтось не раз.
Хто не нудьгував і слухав все з охотою,
А зустріч назвав плідною роботою,
Для цього жест відмінний є у нас.
Він означає, що зустріч відбулася – вищий клас!
Щиро вдячна за вашу цікавість та інтерес.
До побачення! До нової зустрічі в нас і у Вас!*

Поради щодо розвитку обдарованої дитини

1. Відповідайте на запитання дитини якомога терпляче і чесно. Серйозні запитання дитини сприймайте серйозно.
2. Створіть у квартирі місце-вітрину, де дитина може виставляти свої роботи. Не сваріть дитину за безлад у кімнаті під час її творчої роботи.
3. Відведіть дитині кімнату чи куточок винятково для творчих занять.
4. Показуйте дитині, що ви любите її такою, якою вона є, а не за її досягнення.
5. Надавайте дитині можливість у виявленні турботи.
6. Допомагайте дитині будувати її плани та приймати рішення.
7. Показуйте дитині цікаві місця.
8. Допомагайте дитині нормально спілкуватися з дітьми, запрошуйте дітей до своєї оселі.
9. Ніколи не кажіть дитині, що вона гірша за інших дітей.
10. Ніколи не карайте дитину приниженням.
11. Купуйте дитині книжки за її інтересами.
12. Привчайте дитину самостійно мислити.
13. Регулярно читайте дитині чи разом з нею.
14. Пробуджуйте уяву та фантазію дитини.
15. уважно ставтеся до потреб дитини.
16. Щодня знаходьте час, щоб побути з дитиною наодинці.
17. Дозволяйте дитині брати участь у плануванні сімейного бюджету.
18. Ніколи не сваріть дитину за невміння та помилки.
19. Хваліть дитину за навчальну ініціативу.
20. Учíte дитину вільно спілкуватися з дорослими.
21. У заняттях дитини знаходьте гідне похвали.
22. Спонукайте дитину вчитися вирішувати проблеми самостійно.
23. Допомагайте дитині бути особистістю.
24. Розвивайте в дитині позитивне сприйняття її здібностей.
25. Ніколи не відмахуйтеся від невдач дитини.
26. Заохочуйте в дитині максимальну незалежність від дорослих.
27. Довіряйте дитині, майте віру в її здоровий глузд.

Консультація для вихователів «Шляхи пошуку та розвитку дитячих талентів та обдарованості»

Вже в ранньому віці у дітей можна помітити найперші прояви обдарованості – схильності до певного виду діяльності. Діяльність подобається дитині своїм процесом, пізніше – значущістю своїх результатів для інших. Чим більше малюк займається діяльністю, тим більше йому хочеться це робити. Схильність виявляється і до самого моменту включення дитини в діяльність, дитині подобається спостерігати за діяльністю дорослого. Виконання діяльності, до якої у дитини є схильності, не завжди приносить вагомні результати. Найважливішою ознакою схильності є підвищено зацікавлене, яскраво позитивне емоційне ставлення до діяльності. Виконуючи її дитина переживає задоволення.

Ознаками обдарованості в ранньому дитинстві є невідповідно допитливість, нескінченні запитання, вміння стежити за декількома подіями одночасно, великий словниковий запас, розвинене мовлення, уживання складних слів та речень. Підвищена концентрація уваги на чомусь одному, завзятість у досягненні результату в сфері, яка викликає зацікавленість, здібності до малювання, музики, лічби також свідчать про здібності дитини. В поведінці дитина демонструє нетерплячість і поривчастість, винахідливість та багату фантазію.

Найбільш інтенсивно обдарованість починає проявлятися в дошкільному віці. У поведінці дитини зростає доля її власної активності. Яскраво виявляється пристрасне бажання дитини спробувати себе у різних починаннях і забавах. Діти намагаються невідпинно діяти, тягнутися до вражень, прагнуть обговорювати побачене, почуте. Дитина переживає потребу застосовувати свої нові можливості. Їй подобається досягати якої-небудь мети, отримувати результати завдяки власним зусиллям, справлятися з певними вимогами і при цьому спілкуватися, звертати на себе увагу, зустрічати схвалення.

У дошкільному віці діти починають розрізнятися за рівнем виявлення в них загальних здібностей: пізнавальних та практичних.

Провідне місце у структурі пізнавальних здібностей дитини дошкільного віку займає здатність створювати образи, що відображають властивості предметів, їх загальну будову, співвідношення основних ознак або частин і ситуацій. До пізнавальних здібностей відносять сенсорні, інтелектуальні і творчі. Сенсорні здібності формуються з 3-х 4-х років. Засвоєння дошкільником сенсорних еталонів призводить до виникнення ідеальних зразків властивостей предмета, які позначаються словом. Розвиненість таких здібностей сприяє розвитку інтелектуальних здібностей. Характерною рисою інтелектуальних здібностей дитини-дошкільника є надзвичайна пізнавальна активність – потреба у нових враженнях, у розумовому навантаженні. Розумова активність таких дітей нерозривно пов'язана з її саморегуляцією.

З раннього дитинства у дитини утворюється індивідуальне співвідношення загального рівня інтелекту та спеціальних розумових здібностей. Інтелектуальна своєрідність вже помітна у дошкільників, що перебувають на однаково високому рівні розвитку: одні діти добре вміють розмірковувати, інші привертають увагу своєю кмітливістю у практичних питаннях. Згідно зі спостереженнями, серед дошкільників, що відрізняються своїми інтелектуальними здібностями, можна зустріти чітко виражених «математиків», «біологів», «літераторів», хоча, як правило, інтереси дитини можуть швидко змінюватися.

Творчі здібності в дошкільному віці пов'язані з уявою і проявляються в умінні знаходити оригінальні способи і засоби розв'язання задач, придумати казку чи історію, скласти гру чи намалювати малюнок. Найважливішим структурним компонентом творчого потенціалу дошкільника є пізнавальні потреби. Пізнавальна мотивація в дошкільному віці проявляється у формі дослідницької та пошукової активності дитини. Вважається, що саме вона складає одну з основ розвитку обдарованості. Слід відзначити, що протилежний полюс розвитку менш обдарованих дітей базується на домінуванні у них не пізнавальних, а «нижчих» потреб в матеріальному благополуччі, безпеці, спілкуванні, самоствердженні та престижі. Пізнавальна діяльність у них припиняється у міру задоволення потреб.

Пізнавально активна дитина самостійно або разом з ровесниками шукає і знаходить завдання для пошуку. У дітей, що виявляють пізнавальні здібності, спостерігаються схильності до експериментування, до пошуку, до висловлення гіпотез, пропозицій. Водночас такі діти відрізняються високим рівнем розвитку образних форм пізнання дійсності: сприйняття, образної пам'яті, наочно-образного мислення, уяви. Центральне місце в структурі пізнавальних здібностей посідає здатність до наочного моделювання по відображенню властивостей предметів, просторових відношень, образів літератури, логічних відношень.

Практичні здібності дошкільника проявляються та формуються у різноманітних видах діяльності – ігровій, образотворчій, трудовій, побутовій.

У дітей, для яких чимдалі більшого значення набуває спілкування з ровесниками, досить яскраво виявляються організаторські здібності. Дошкільники з такими здібностями виступають ініціаторами різних дитячих справ, ігор. Вони відзначаються вміннями висловлювати пропозиції та приймати їх від товаришів, помірно високою самооцінкою без виявів хвалькуватості, зарозумілості, заздрощів. У таких дітей добре розвинуте мовлення, здатність до розподілу обов'язків відповідно можливостей та інтересів кожного. Соціально обдаровані діти вміють контролювати дотримання правил порядку, вирішувати суперечливі питання і конфлікти без втручання дорослого, оцінювати ставлення партнерів до дорученої справи. Практичні здібності також виявляються у руховій активності дітей як висока гнучкість тіла, спритність і граціозність рухів, висока здатність до наслідування складних систем рухів. Такі здібності лежать в основі виконання спортивних видів діяльності, танців.

Характеристика обдарованості.

Обдаровані діти зустрічаються не часто, що робить їх окремою осередком суспільства. Здавалося б, вони повинні бути радістю для всіх оточуючих через своїх видатних здібностей. Однак розвиток обдарованих дітей у дитячому садку та школі іноді пов'язані з різними труднощами, що стосуються їхньої психіки.

Обдаровані діти в дитячому садку і школі - це окремий пласт суспільства. Зазвичай їх не так багато (один або дві дитини на клас або групу) через це вони можуть стати ізгоями. Секрет цього складається щодо всіх людей до індивідуальностям. Правда, краще розглянемо їх поведінку і ставлення до оточуючих в дитячому садку і школі.

Обдаровані діти наділені високим творчим потенціалом і високим рівнем розвитку здібностей.

Здебільшого найважливішими характеристиками обдарованих дітей вважають:

- надзвичайно ранній вияв високої пізнавальної активності й допитливості;
- швидкість і точність виконання розумових операцій, що зумовлене стійкістю уваги та оперативною пам'яттю;
- сформованість навичок логічного мислення;
- багатство активного словника;
- швидкість і оригінальність вербальних (словесних) асоціацій;
- виражена установка на творче виконання завдань;
- розвиток логічного мислення й уяви.

Консультація для батьків

«Особливості виховання та навчання обдарованих дітей у сім'ї»

Обдарована дитина — дитина, яка вирізняється яскравими, очевидними, інколи визначними досягненнями або має внутрішні задатки для таких досягнень у певному виді діяльності.

Дуже багато в благополуччі й успішному розвитку обдарованої дитини залежить від батьків. Потрібно пам'ятати, що вона не лише обдарована і талановита, але перш за все — дитина, якій потрібні любов, захист і співчуття.

На жаль, не всі батьки можуть вчасно помітити обдарованість своєї дитини і створити відповідні умови для її розвитку. Багато психологічних проблем обдарованих дітей обумовлені ставленням батьків до самого факту обдарованості їхньої дитини.

Одна з головних психологічних проблем обдарованих дітей полягає в тому, що в них бачать дітей лінивих, упертих, інколи аномальних, «не відсвіту цього». Ранній та незвичайний розвиток дитини не помічають батьки з низьким рівнем освіти або невисоким загальним культурним розвитком. У сім'ях, де дитина є єдиною або навпаки, всі діти мають особливі здібності, теж нерідко «упускають» обдаровану дитину, тому що їй нема з ким порівнювати.

Інший варіант - батьки опираються визнанню своєї дитини обдарованою. Але коли батьки «заплющують очі» на особливі здібності дітей, вони однак продовжують впливати на взаємини дитини з тими, хто поруч. Тоді дитині самостійно доводиться розбиратися у складних ситуаціях. Почуття провини, неприйняття себе, бажання «бути як усі» можуть утруднювати чи навіть нівечити розвиток особистості.

Трапляється, що батьки бачать обдарованість там, де її немає. Особливо, коли вони самі талановиті в якій-небудь сфері. Вони очікують від дитини обдарованості й бачать бажане. Прес батьківських очікувань - надмірний тягар для дитини. Відома фраза про те, що обдарована дитина обдарована в усьому, - неточна. І стосовно дітей, мабуть, неправильна. Непропорціональність у розвитку - істотна проблема для обдарованих дітей. Явні чи видатні здібності можуть виявлятися в якійсь одній сфері (наприклад, у математиці), водночас розвиток іншої сфери (наприклад мовлення) може бути нижчим від норми.

Обдаровані діти виявляють надмірну наполегливість у бажанні отримати результат. Висока захопленість справою, яка вдається, швидко може призвести до завищених особистісних стандартів і внутрішньої невдоволеності: бути у всьому досконалим - неможливо. Оцінюючи свою роботу дорослими мірками, дитина опиняється в ситуації фрустрації, відчуває тривогу та недитячі переживання. Хоча, з іншого боку, це може бути варіантом «мук творчості». Всі ці переживання можуть посилитись, якщо очікування дорослих, особливо батьків, надто великі. Можливо, дитина сприйматиме себе як невдачу, тобто є вірогідність формування заниженої самооцінки, тоді як завищено рівні домагань і об'єктивно хороших результатів діяльності. Оцінке ставлення до дитини не корисне всім дітям, але для обдарованих дітей таке ставлення особливо небезпечне.

Виховувати обдаровану дитину нелегко, але приємно. Тому, на думку зарубіжних та вітчизняних психологів, батькам у вихованні обдарованої дитини потрібно **дотримуватися таких рекомендацій:**

Відвідуйте зі своєю дитиною музичні заняття, спектаклі, кіно, крамниці, гуляйте разом. Не ведіть з нею «дитячих» розмов, спілкуйтеся на рівних. Читайте їй більше книг, грайтеся в слова. Звичайна прогулянка, похід в магазин цілком підходять для словесних вправ.

Стимулюйте природну зацікавленість й енергію вашої дитини, серйозно відповідайте на її запитання, розвивайте здатність до узагальнення. Попросіть дитину коротко переказати сюжет фільму, сформулювати тему вистави, прочитаної книги. Хай ваша дитина більше говорить про свої почуття, висловлює свою думку з того чи іншого питання. Навчайте дитину відстоювати свою думку.

Обдарованій дитині необхідне інтелектуальне середовище, тому знайдіть інших дітей і дорослих, з якими вона могла б обговорювати цікаві питання.

Заохочуйте дитину до складання розповідей, казок, пісень, написання картин. Виконуйте роль секретаря.

Досі ми говорили про позитивні сторони обдарованої дитини, які треба підтримувати і розвивати. Дійсно, обдаровані діти мають багато позитивних рис, але це не означає, що у них

не має особистих проблем. Перша — це своєрідний розрив між розумовим та фізичним розвитком дитини. Наприклад, відставання в розвитку дрібної моторики і моторної координації від високого рівня пізнавальних здібностей дитини. Це можна виправити, якщо батьки спеціально приділятимуть увагу тренуванню дрібних м'язів кисті руки. Дуже корисні ігри з мозаїкою, нанизування намистин, гудзиків на нитку, шнурування черевиків, ігри з дрібним конструктором, ліплення з глини і пластиліну, малювання паличок, кружечків.

Часто батьки обдарованої дитини жаліються, що вона не сприймає зауважень і критики дорослих. їм здається, що дитина вперта, не хоче іти на компроміс. Як же вчинити?

Згадаємо одну із ознак обдарованості—це висока чутливість, і зрештою — вразливість обдарованої дитини. Такі діти вимагають до себе уваги і визнання. Іноді конфлікт виникає через те, що ми неправильно розуміємо, а тому—і неправильно оцінюємо мотиви поведінки дитини в тій чи іншій ситуації. Тому не буде помилкою, якщо дорослі першими підуть на компроміс. Потрібно намагатися ставитися до дитини як до інтелектуально багатой особистості, поважати її точку зору, наче вона доросла.

Обдарована дитина встановлює для себе високі стандарти, але рідко досягає успіху у будь-якій справі. Висока критичність щодо себе змушує її бути постійно невдоволеною результатами своєї праці, формує негативне самосприйняття та низьку самооцінку.

Батьки не повинні критикувати невдачі дитини і вимагати, аби щодня вона показувала високий результат. Треба дати їй зрозуміти, що успіхи й невдачі часто трапляються в житті.

Ще одна проблема обдарованих дітей — взаємини з однолітками та вихователями в дитячому садку. Вихователі можуть постійно підкреслювати здібності обдарованої дитини перед іншими дітьми, а можуть, навпаки, ігнорувати дитячу спостережливість, незвичну поведінку та висловлювання. Обидва підходи не є правильними для обдарованої дитини. Дорослим не слід сприймати таких дітей аж надто захоплено тільки тому, що вони не такі, як інші. Водночас не можна допускати, щоб обдарованість стала для дитини тягарем. Це відбувається, якщо оточення дитини не задовольняє її потреб або вихователі і однолітки негативно реагують на її здібності. У цьому випадку дитина може замкнутись в собі, стати невпевненою у своїх силах, поступово привчається бути, як усі, навіть можуть сформуватися прояви агресивності.

Обдарованій дитині набридають одноманітні заняття, повторювання, очікування інших дітей, участь у спільній справі. Щоб уникнути непорозуміння, з такою дитиною необхідно використовувати цікаві завдання, видозмінювати їх, дорослому виявляти творчість у підготовці завдань, поважати допитливість дитини як велику цінність, а не пригнічувати її.

Вирішення проблем, які ми розглядали, найчастіше залежать від спільних зусиль батьків, педагогів та психологів.

Які умови потрібно створити вдома, щоб виявити здібності дитини:

Створіть дитині затишну і безпечну психологічну базу для її пошуків, до якої вона могла б повернутися.

Підтримуйте схильність дитини до творчості і виявляйте співчуття до невдач. Уникайте несхвальних оцінок її творчих ідей.

Будьте терпимі до дивних ідей, поважайте допитливість, запитання й теорії дитини. Намагайтесь відповідати на всі запитання, навіть якщо вони здаються дивними й абсурдними.

1. Давайте дитині побути самій і дозволяйте, якщо вона того хоче, самій займатися своїми справами. Надлишок опіки може пригальмувати творчість.
2. Допомагайте дитині вчитися будувати її систему цінностей, не обов'язково засновану на її власних поглядах, щоб вона могла поважати себе і свої ідеї поряд з ідеями інших. Таким чином її саму буде цінувати оточення.
3. Допомагайте дитині у задоволенні основних людських потреб (почуття безпеки; любові, поваги до себе й оточення).
4. Виявляйте симпатію до її перших незграбних спроб висловлювати свої ідеї словами і робити їх таким чином зрозумілими оточенню.
5. Знаходьте слова підтримки для нових творчих здобутків дитини, уникайте критики перших спроб — хоч якими невдалими вони були б. Ставтеся до них з теплом: малюк прагне творити не лише для себе, але й для тих, кого любить.
6. Підтримуйте необхідну для творчості атмосферу, допомагаючи дитині уникнути суспільного несхвалення.

Типові помилки батьків обдарованих дітей:

Переобтяжують дітей заняттями музикою, танцями, малюванням тощо за рахунок ігор та прогулянок;

сприймають здібності сина чи доньки як засіб реалізації власних уподобань та нереалізованих прагнень і вимагають від дитини більшого, ніж вона здатна сприйняти, зробити;

висувають не завжди достовірні гіпотези: скажімо, вважають, що соціально-комунікативні можливості розумово обдарованої дитини такі ж високі, як і інтелектуальні;

відводять своєму вундеркінду привілейоване становище в родині, що негативно позначається і на самій дитині, і на її братах і сестрах;

невиправдано залучають дитину до вирішення «дорослих» родинних проблем, чим завдають шкоди її емоційному розвитку;

купають надміру інтелектуальні ігри, забуваючи про спортивний інвентар, про необхідність фізкультури;

- не завжди знаходять правильний підхід до дитини, ставлять до неї вимоги, як до дорослої, не вміють досягти взаєморозуміння, встановити щирі, товариські взаємини.

Тому, дорослі завжди повинні пам'ятати слова американського психолога Наталі Роджерс «Творчість дитини стимулюють психологічна безпека, безоцінне прийняття її особистості, атмосфера відкритості, надання їй права на свободу і самостійність».

Слободянюк, Л. Програма пошуку обдарованих дітей дошкільного та молодшого шкільного віку [Текст] / Л. Слободянюк // Психолог. — 2003. — № 8.

Проценко О. В. Розвиток здібностей та обдарувань у дошкільників. — К.: Шк. світ, 2011р.

Нижник Г. Обдаровані діти: робота з дітьми, педагогами та батьками. Психолог дошкілля (вкладка) №4, 2009 р.

Обдаровані діти: Діагностика та супровід/ Упорядник Т. Червонна. — К.: Шк. світ, 2008. — 128с.

Поради батькам дітей 6 років з різних ліній розвитку

- дотримуйтеся вдома режиму дня, санітарно-гігієнічних вимог, культурно-гігієнічних навичок;
- щоденно разом із дітьми виконуйте ранкову гімнастику, здійснюйте загартовуючі процедури; виходьте на прогулянки;
- залучайте дітей до виконання основних рухів - вправляйте в ходьбі, бігу, стрибках, повзанні, лазінні, рівновазі, вправах із м'ячем;
- разом з дітьми здійснюйте пішохідні прогулянки, туристичні походи;
- грайте в рухливі, спортивні ігри;
- облаштуйте в квартирі спортивний куточок;
- катайтеся разом з дітьми на санчатах, ковзанах, лижах; велосипедах, роликах; грайте у бадмінтон, теніс, футбол, баскетбол, хокей; з м'ячем; плигайте на скакалці; плавайте та грайте на воді;
- беріть участь разом з дітьми у проведенні свят, розваг, днів здоров'я, зборах, конференціях, лекціях з питань здоров'я, фізичного виховання дітей, організованих у дошкільних установах.

Пізнавальний розвиток

- збагачайте обізнаність дитини новою інформацією, що сприяє накопиченню уявлень про себе та світ. Залучайте до перегляду та прослуховування радіо- та телепередач пізнавального напрямку, заохочуйте до активного розв'язання завдань, листування тощо, за допомогою членів родини;
- пізнавайте, досліджуйте світ разом з малюком: обговорюйте, читайте, експериментуйте та ін. Заохочуйте прагнення здобувати і збагачуватись корисною інформацією завжди і всюди. Наприклад, оформіть передплату дитячого журналу;
- створюйте умови та підтримуйте пізнавальні інтереси дитини, забезпечуючи розвиток природних здібностей та нахилів дитини;
- виховуйте у дошкільника почуття родинності: любові і шани до батьків та родичів, пам'яті про покоління роду, вдячності до праці рідних, шани до старших, турботи про молодших;
- залучайте дітей до активної участі у підготовці та святкуванні днів народження, ювілеїв, днів пам'яті, календарно-обрядових свят; здійсненні подорожей; разом з дітьми або спонукаючи їх до виготовлення подарунків, привітань, виступів та ін.
- за можливістю, вдома облаштуйте родинний куточок, в якому помістяться «дерево роду», фотографії та відео сімейних подій, рукотворні вироби тощо.
- вчіть малюків усвідомлювати себе як частку сім'ї, дитячої спільноти у навчальному закладі, відповідальну особистість у світі природи, людину серед інших - у суспільстві на прикладі власної активної життєвої позиції; разом з дитиною подорожуйте, здійснюйте екскурсії, колекціонуйте, майструйте тощо;
- формуйте основи логічного мислення, вчить дитину висловлювати власну думку на основі розумових висновків;
- частіше бувайте з дітьми на природі (парк, ліс, річка), відвідайте зоопарк, ботанічний сад, музеї, вистави дитячих театрів, дійства громадських свят, виставки квітів, тварин;

- залучайте дітей до догляду за рослинами (квітник, сад, город) та тваринами (птахами, рибками, земноводними та іншими домашніми улюбленцями); за бажанням, обладнайте акваріум, влаштуйте квітник, город на підвіконні; разом з дітлахами доглядайте за рослинами, піклуйтесь про тварин;

- не соромтеся виказувати патріотичні почуття, громадянську позицію; гордість за свою родину, батьків, рідне місто, село, Україну; на власному прикладі втілюйте поняття «порядок», «безпека», «природоохоронна робота» у практичне життя дитини та родини;

- створюйте спеціальне розвивальне середовище, яке б сприяло використанню набутих знань, вмінь та навичок з логіко-математичного розвитку в родинному побуті дитини;

- формуйте соціально-економічну компетентність дитини за допомогою залучення дітей до планування сімейного бюджету (планування витрат, обговорення вартості речей);

- виховуйте почуття вдячності до праці інших людей, бережливого ставлення до природи, речей.

Мовленнєвий розвиток

Якомога більше спілкуватися з дітьми, розповідати їм і читати художню, пізнавальну літературу. Збагачувати досвід дітей позитивними враженнями під час прогулянок, екскурсій, цікавих спостережень у соціальному, культурному і природному довкіллі. При цьому враховувати пізнавальні інтереси й переваги своїх дітей. Детальніше зупинятися на об'єктах і явищах, які привабили дитячу увагу найбільше.

Розповідати дітям про себе (своє навчання, роботу, захоплення), про родичів (де живуть, ким працюють, ким доводяться дитині, які мають чесноти та інше) та людей, які оточують дитину за межами сім'ї. Частіше ділитися з дітьми спогадами про минуле, дитинство дорослих, улюблені ігри, друзів дитинства, цікаві чи складні життєві ситуації. Пропонувати дітям пограти в улюблені ігри рідних людей, почитати їхні улюблені книжки, переглянути улюблені фільми чи послухати дорогі пісні. Попросити малюків описати власні ігри з друзями у дитсадку чи у дворі, знайти в них спільне із уподобаннями свого дитинства, разом з дітьми придумати нові варіанти старих ігор і забав.

Організовувати спеціальні мовленнєві ігри для розвитку різних сторін усного мовлення, можна - із залученням рідних, сусідів, друзів. Так, для збагачення словника різними частинами мови корисно пограти в «Зимові слова», «Солодкі слова», «Скляні (дерев'яні, металеві, пластмасові та ін.) слова», «Ввічливі слова», «Веселі/сумні слова», «Спортивні слова» тощо. Тут важливо дати правильну, чітку установку: «Давай згадаємо всі слова, які нагадують нам про...». Поуправляти дітей у вживанні дієслів буде цікаво в ігрових завданнях «Хто що вміє робити?», «Зміни слово» (утворення нових дієслів за допомогою префіксів), а змагальна вправа «Хто назве більше?» стимулюватиме пошук іменників-назв частин предметів, прикметників, прислівників та інших частин мови.

У повсякденні корисно розширювати запас слів-узагальнень, проводячи ігрові вправи «Назви одним словом», «Магазин меблів (одягу, взуття, іграшок, продуктової, молочний, овочевий...)», «Що зайве?».

У спілкуванні з дітьми слідкувати, чи вірно вони узгоджують між собою слова у словосполученнях і реченнях, вчасно і коректно виправляти помилки та

включати дітей у створювані дорослим ситуації спілкування, де треба застосувати ці уміння. Наприклад, поставити відповідне питання (скільки вікон у нашій квартирі? у якій сукні підеш на день народження?) або запропонувати гру («Пограємо-порахуємо» на узгодження іменників з числівниками, «Хто який?» на узгодження прикметників із займенниками чи іменниками). Можна створювати й провокаційні ситуації мовлення, у яких пропонуються зразки неправильного зв'язку слів у висловлюваннях і які слід виправити («я мчу з гора без лижах» - «я мчу з гори на лижах»).

Звертати увагу дітей на багатозначність слів. У певних ситуаціях не втрачати можливість подумати разом над добором іншого слова замість сказаного, визначенням протилежності у дії чи якості, навести приклад різних значень однакових за звучанням слів. Тут стануть в нагоді й ігри «Скажи інакше», «Дружні слова», «Скажи навпаки», «Слова-близнюки».

Залежно від конкретної ситуації задовольнятися лаконічними висловлюваннями дітей або спонукати їх до побудови більш розгорнутих реплік. Щоб привчити говорити поширеними реченнями, варто подавати власні зразки такого мовлення і залучати дітей до гри. Наприклад, у грі «Мовчун і балакун» один гравець задає основу речення, а інший чи інші по черзі доповнюють її по слову наскільки це можливо: «Стоїть хата. - На березі стоїть хата. - На березі річки стоїть хата. - На мальовничому березі річки стоїть хата. - На мальовничому березі річки стоїть біла хата і т.д.».

Не менш цікаві ігри можна запропонувати із словотвору від заданого слова. Зокрема: побудувати ланцюжок слів від слова «вчити» (вчитель, учень, навчання, вчений тощо); утворити назви помешкань від назви тварини (корова - корівник, свиня - свинарник, курка - курник, вівця - вівчарня та ін.).

З метою відпрацювання чіткої звуковимови корисно розучувати з дітьми чистомовки і скоромовки. Якщо у 5-річних дітей спостерігаються вади звуковимови, слід звернутися за допомогою до фахівця-логопеда й виконувати всі рекомендовані ним артикуляційні, фонематичні вправи для постановки звуків, навчання їх диференціації.

Граючись у слова, варто пропонувати дітям завдання на виділення першого і останнього звука у власних іменах, назвах іграшок чи інших предметів довкілля, спільно з малюками визначати послідовно всі звуки у слові, шукати заданий звук у словах-назвах предметів, картинок, дій довкола себе тощо. Цікаво й позмагатися на більшу кількість названих слів із заданим звуком, із звуком у певній позиції у словах.

Корисно разом з дітьми «маніпулювати» звуками, складами, наголосами у словах, переставляючи їх. Ігри типу «Так і не так» наочно продемонструють дітям значення порядку звуків, складів і місця наголосу у словах.

Започаткувати й надалі підтримувати сімейну традицію щоденних бесід про прожитий день з обговоренням вражень, поточних проблем, досягнень, планування спільних заходів для дорослих членів родини і дітей. Спонукати дітей не лише до відповідей на поставлені дорослим питання, а й до самостійної їх постановки.

Привчати дітей бути ввічливими у розмові, бесідах з дорослими і дітьми. Подавати приклад того, як треба вести діалог за столом, у гостях чи при гостях, по телефону. Практикувати ненав'язливий аналіз поточного діалогу за допомогою питань «Чи уважно ти мене слухав?», «Що тобі незрозуміло?», «Які у тебе є питання до мене?» та ін.

Використовувати можливості сім'ї для залучення дітей до складання зв'язних розповідей: описування іграшки або страви, які сподобалися в гостях; описування уявних речей (автомобіля майбутнього, фасонів бальних суконь для Попелюшки, кімнати Незнайка і Знайка); розповідання за серіями сімейних фотографій (про новорічне свято у дитсадку, літній відпочинок) або картинок із дитячих коміксів; переказ літературного твору з власними імпровізаціями за слайдами діафільму, ілюстраціями у книзі; складання розповідей-суджень, міркувань, пояснень після перегляду вистав, телепрограм, поїздок., спілкування з дорослими і дітьми під час відпустки, перебування у лікарні тощо. Ділитися з дітьми своїми враженнями, висновками, ставленнями щодо прочитаного, побаченого, пережитого.

Читати дітям твори дитячої художньої літератури і дитячі журнали. Цікавитися новинками книжкового ринку та періодики для дошкільників, залучати дітей до їх вибору і придбання. Опікуватися домашньою бібліотекою, доручати дітям догляд за книжками, наведення порядку на полицях.

Художньо-естетичний розвиток

- ознайомлюйте дітей з різними видами мистецтва шляхом споглядання картин в музеях образотворчого мистецтва, перегляду репродукцій в комп'ютерному режимі, журналах, книгах, відвідування різноманітних виставок;

- вправляйте у визначенні жанру живопису : пейзаж, натюрморт, портрет, казковий, побутовий, анімалістичний;

- надавайте можливість самостійно зображувати предмети, тварин, дерева, транспорт, людей, та інше,

- підтримуйте бажання малювати, ліпити, аплікувати, конструювати, передавати свої враження в зображеннях;

- виважено ставтесь до вибору матеріалів зображення, спонукайте до основ рукоділля: вишивання, шиття, бісероплетіння;

- заохочуйте творчість дитини, підтримуйте її ініціативу;

- надавайте дитині можливість слухати досконалі за формою, доступні для розуміння сольні та хорові твори;

- підтримуйте бажання слухати музику, емоційно відгукуватися на неї, передавати свої враження;

- виважено ставтесь до вибору дитиною музичних творів для прослуховування, пропонуйте її увазі не лише легку, ритмічну дорослу музику, а й класичну та дитячу;

- вправляйте дошкільників у визначенні жанру музичного твору, називанні інструмента, на якому він виконується;

- використовуйте музику в аудіо - та відеозаписах;

- організуйте перегляд доступних дітям за змістом оперних і балетних вистав, відвідування концертів, музеїв;

- навчайте дитину розрізняти "музику природи" - співи птахів, звуки різних комах, шелест листя дерев та хвиль води тощо, порівнювати природну музику зі створеними людьми мелодіями, знаходити в них спільне та відмінне;

- використовуйте високохудожню музику з яскравими образами, різними настроями, під яку дитина може по-різному відтворювати ходьбу, біг, стрибки, рухи танцю тощо;

- розвивайте вокальні дані дошкільника, його музичні та акторські здібності; - вправляйте дитину в умінні співати дзвінко, легко, правильно інтонуючи мелодію;
- викликайте в дошкільника піднесене, радісне самопочуття від співу;
- навчайте сприйнятливості до емоційної реакції на музичний твір;
- залучайте дитину до спільних співів;
- сприяйте виникненню бажання придумувати нескладні мелодії;
- залучайте до театральної-ігрової діяльності;
- створіть театр вдома: розігруйте елементарні життєві ситуації з іграшками, інсценізуйте знайомі літературні твори, казки, оповідання, вірші;
- звертайте увагу дитини на осмислення змісту художніх творів, особливості характерів та поведінки різних персонажів;
- навчайте оволодівати засобами емоційної виразності, виражати почуття мімікою, жестами, інтонацією, словами; вправляйте в цьому;
- заохочуйте творчість дитини, підтримуйте її ініціативу, схвалюйте вдале виконання ролі;
- відвідуйте разом з дітьми театри (ляльковий, драматичний, юного глядача тощо).

Ігрова діяльність

- купуйте ті ігри та іграшки, які є педагогічно цінними у даному віці, пам'ятайте про негативний вплив окремих видів іграшок на психіку і розвиток дітей;
- виготовляйте власноручно разом з дітьми ігри та іграшки, пропонуйте їх для ігор дітям, грайтеся разом з ними;
- цікавтеся досвідом інших батьків щодо виготовлення іграшок власними руками, використовуйте в цей досвід в сімейному колі;
- спонукайте самостійність дитини у виборі ігор та іграшок;
- читайте та обговорюйте сюжети казок, характери героїв, навчайте дітей творчо відображати реальні життєві та казкові ситуації;
- влаштовуйте вдома театральні вистави за змістом прочитаного, баченого або вигаданого сюжету;
- оберігайте дітей від ігор та іграшок, пов'язаних з проявом агресії, жорстокості, аморальних вчинків.

Гра допоможе розвитку дитини

Пізнавальний розвиток дітей дошкільного віку – це складний комплексний феномен, що передбачає розвиток пізнавальних процесів (сприйняття, мислення, пам'яті, уваги, уяви).

Потяг до знань закладено від природи у кожній дитині, але малятам складно зосередити увагу на процесі навчання. Тому у своїй роботі особливу увагу ми приділяємо ігровій діяльності, як незамінному засобу розвитку дітей.

Паралельно ця робота повинна організовуватися в сім'ї, адже саме в сім'ї закладаються стартові можливості для особистісного розвитку дитини.

Як допомогти дитині?

Пропонуйте дітям:

- Ігрові вправи: («З'єднати предмети за відповідною ознакою», «Вилучити зайве», «Хто де живе?», «Допоможи знайти дитинча», «Знайди де чий пароплав?» тощо).

Ігри завдання типу ребусів, кросвордів.

Ігри-загадки («Буває-не буває?», «Знайди пару»).

Словесні та графічні диктанти.

Ігрові вправи («Продовж лічбу», «Назви пропущене число»).

Переказ художнього твору.

Завдання-вказівки типу «Що ти робитимеш спочатку?», «Допоможи товаришеві».

Ігри-змагання «Придумай назву», «Домалюй».

Вправи на порівняння предметів і явищ.

Ігри зі збірно-розбірковими іграшками.

Головне в цій роботі не надавати дітям готових рішень і відповідей а намагатися підвести їх до самостійного вирішення проблеми (шляхом запитань, або розглядом аналогічного завдання).

Як визначити здібності своїх дітей?

Дома Ви спостерігаєте за своєю дитиною та намагаєтесь роздивитися її таланти та нахили. Завдання батьків - своєчасно підтримати розвиток індивідуальної своєрідності і неповторного життєвого шляху малюка.

Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» допоможе Вам це зробити. Використайте ці поради.

Дитина має очевидні музичні здібності, якщо:

Впізнає мелодії

Почувши музику, із задоволення підспівує або поспішає танцювати під неї

При співі або грі вкладає у виконання почуття і емоції

Розуміє і може описати словами характер і настрій музики

Самостійно наспівує почуті мелодії

Швидко і легко повторює ритм і мелодію

Вигадує власні мелодії

Навчилась або вчиться грати на якому-небудь музичному інструменті

Має музичні переваги щодо вибору діяльності.

Дитина має артистичні здібності, якщо:

З легкістю спілкується з іншими дітьми і дорослими

З великим бажанням виступає перед аудиторією

Вміє добре викладати свої думки

Прагне викликати емоційні реакції у інших, коли із захопленням щось розповідає

Змінює тональність і вираження голосу, мимоволі наслідуючи людину, про яку розповідає

Часто виражає свої почуття мімікою, жестами, рухами

Легко копіює чийсь пози, вираз обличчя і тому подібне

Пластично і органічно рухається

Любить і розуміє значення красивого одягу, вбрання для створення образу

Дитина має літературне дарування, якщо:

Любить, коли їй читають і розповідають оповідання, історії, казки, билини

Ставить багато питань, добре запам'ятовує події і їх учасників

Здатна довго утримувати в пам'яті почуті образи і прагне використовувати їх в нових сюжетах історій

Любить фантазувати

Розповідаючи про що-небудь, вміє дотримуватися сюжету, не втрачає основну думку

Зображує персонажів своїх фантазій емоційними одушевленими, олюдненими

Вибирає у своїх оповіданнях слова, які передають емоційний стан героїв

Використовує багатий словниковий запас

Дитина має художні здібності, якщо :

Не знаходячи слів, малює або ліпить, щоб виразити свої емоції

Краще всього сприймає саме візуальну інформацію

Помічає красиві предмети, любить їх розглядати і ходити на виставки (у музеї)

Висловлює свою думку про побачене з позиції краси, з естетичних позицій. Охоче ліпить, малює, креслить, комбінує фарби і матеріали

Малюнки не однотипні, а різноманітні

Використовує різноманітні кольори (готові або/і сам змішує)

Не боїться малювати олівцем і використовувати різну техніку для створення задуму

Дитина має спортивні здібності, якщо :

Дуже енергійна, увесь час хоче рухатися

Здається, що вона ніколи не втомлюється

Смілива, не боїться синяків і шишок

Краще за багатьох однолітків розвинена фізично

Майже завжди прагне виграти в спортивних іграх

Віддає перевагу над спокійними розвагами навіть безцільній "метушні"

У неї є свій герой-спортсмен

Має широкий діапазон рухів (від повільного до швидкого, від плавного до різкого)

Прекрасно утримує рівновагу

Демонструє хороший рівень розвитку основних рухових навичок (ходьба, біг, лазіння, стрибки, уміння кидати і ловити предмети)

Музика розвиває інтелект...

На думку дослідників саме завдяки музичному слуху та чуттю ритму дитина сприймає розмову людей. Уловлюючи в ній ритмічні елементи, завдяки їм з мішанини звуків вона виділяє окремі слова. Усього за кілька місяців малюк накопичує в пам'яті тисячі слів як ритмічно, звуковисотно та інтонаційно організовані звукові фрагменти. Певні їх композиції, на радість батькам, несподівано перетворюються на фрази, що їх зворушливо лепече малюк. Фізик Гордон Шидв з Каліфорнійського університету і психолог Френк Размер з університету штату Вісконсін досліджували роль навчання музики, зокрема слухання музики і гри на музичному інструменті, в інтелектуальному становленні дитини. За допомогою комп'ютерних технологій вони з'ясували, що музика впливає на розвиток мозку й моторики людини, сприяє розвитку аналітичного мислення. Щоб дитина розвивалася музично, зовсім не обов'язково чекати її вступу до музичної школи або звертатися до фахівця. Найперша порада дорослим — батькам і вихователям: співайте! Якщо ви соромитеся свого співу, робіть це, коли ви наодинці з малюком. Співайте немовляті із самого його народження. Що співати? Краще — дитячі пісеньки, традиційний репертуар яких дуже багатий. Важливо, щоб дитина поступово засвоїла кілька простих мелодій, які й стануть для неї першим кроком у світ музики. Як співати? Виберіть пісню, яка вам найбільше до вподоби, і співайте її дитині на сон прийдешній. Робіть це хоча б раз на день. Співайте її зі словами і без слів. Записи. Давайте дітям можливість слухати музику. Добре було б придбати для цього аудіопристрій. Дитина починає співати. Не примушуйте дитину співати. І водночас підтримайте її, коли вона сама почне співати, заохочуйте її. Гра "Сонячні зайчики". Увімкніть ритмічну музику. Запропонуйте дитині узяти маленьке дзеркальце й покажіть їй, як пускати сонячного зайчика. Зайчик має стрибати в ритмі музики, що звучить. Запропонуйте малюкові потанцювати, пострибати, помахати руками в ритмі музики. Поступово він навчиться чітко координувати свої рухи, узгоджувати їхній характер, виразність з музичним ритмом. **ДУЖЕ ВАЖЛИВО!** Ніколи не кажіть дитині, що вона погано співає! Правильність відтворення музичних звуків тісно пов'язана з вірою в себе. Голосові вправи. Зобразіть звук сирени, тобто на одному диханні спустіться до нижньої межі вашого діапазону, потім підніміться до верхньої. Запропонуйте дитині керувати вами: коли вона піднімає руку, ви підвищуєте висоту звука, а коли опускає — знижуєте. Гра дуже подобається малюкам. Потім поміняйтеся ролями: малюк зображає сирену, а ви керуєте ним. Імітуйте сирену пожежників, заводський гудок, сирену поліцейської машини тощо. Домашній театр. Читайте й розігруйте казки за ролями. Хай дитина озвучує різних персонажів і голосом передає їхній характер: комарик говорить тонюсіньким голосом, Баба Яга — грубим і низьким, лисичка промовляє ласкаво, розтягуючи голосні тощо. Не розбуди ляльку. Покладіть ляльку в ліжечко, скажіть малюкам, що вона втомилася й заснула, а вам треба прибрати іграшки, але дуже тихо, щоб не розбудити ляльку. Попросіть дітей все робити й розмовляти тихо, але не пошепки. Гра "Духовий оркестр". Спочатку ви демонструєте дитині, як можна за допомогою трубочки та склянки з водою робити бульбашки. Дайте дитині таку саму трубочку і спробуйте разом з нею пускати довгі й короткі цівки повітря. Можна позмагатися або дути в склянку по черзі. Потім ви оголошуєте про початок концерту, вмикаєте музику — і ваш "духовий оркестр" ритмічно підіграє. Ця кумедна вправа розвиває в дитини увагу й дихання, дає перші навички спільної гри. Для цієї вправи доречно використати твір Ф. Шуберта "Музичний момент".

Велике значення в розвитку мовлення й постановці музичного голосу має правильне дихання. Запорука вільного дихання, а відтак і хорошого голосу — правильна постава. Вона важлива для роботи серця і достатнього постачання тіла киснем. Корисні вправи:

- Займайтеся з дітьми фізичними вправами, зміцнюючи їхні м'язи грудей, черева, спини.
- Перетворіть дихальну гімнастику на захопливу гру. Надимаючи кульку, можна чергувати глибокі й короткі видихи. Запропонуйте дитині роль шукача підводних скарбів: розкладіть на підлозі іграшки. Щоб їх дістати, треба "пірнути" й затримати дихання.
- Дітям зі слабкими мовними даними добре допомагають вправи на поєднання співу з пасивними рухами, співуче читання, ритмічне читання — чергування коротких і довгих складів за рухом руки, поєднання мовної інтонації з музичною тощо. Раннє навчання музики відкриває широкий шлях до інтенсивного розвитку сенсорних здібностей, почуттєвого сприйняття, створює надійний фундамент для становлення й подальшого розвитку всіх пізнавальних процесів, гармонійного поєднання в них емоційного і раціонального, стане частиною духовного життя людини в майбутньому.

Як підтримати дитину

По-перше, обговорюючи поведінку дитини, підкреслюйте, що загалом ви задоволені нею. Наприклад: "Ти зробив кілька помилок, хоча в цілому поведився чемно". В такий спосіб батьки дають малому зрозуміти, що помилки можливі, але їх цікавлять насамперед успіхи дитини, а не її "проколи".

Частіше вживайте слова, які "працюють" на розвиток "Я-концепції" малюка та відчуття його адекватності й значущості. Робіть це у двох напрямках: частіше демонструйте дитині ваше задоволення від її досягнень та намагань; навчайте дитину самостійно розв'язувати різноманітні задачі, даючи їй установку "Ти можеш це зробити".

Дуже важливо подбати про створення ситуацій з гарантованим успіхом. Пам'ятайте: успіх породжує успіх і підсилює впевненість у своїх силах. Спілкуючись із малюком, частіше використовуйте гумор, особливо, якщо дитині важко розв'язати якусь проблему чи завдання. І не забувайте про врахування індивідуальних особливостей сина чи доньки (її характеру, темпераменту).

“Без гри немає і не може бути повноцінного дитячого розвитку”

В.О.Сухомлинський

1. Навчити дитину розуміти зміст іграшки та процес гри з нею.
2. Не оточувати дитину великою кількістю іграшок – із власних амбіцій або для того, щоб дитина сама гралася і не заважала дорослим. У цьому віці дитина ще не може організувати гру – вона безсистемно перебиратиме безліч іграшок перебиратиме безліч іграшок і чекатиме на дорослого, або бавитиметься однією іграшкою.
3. Спонукаати дитину до самостійного вибору ігор та їх комбінацій, розвивати її творчість.
4. Навчити дитину гратися зі своїми однолітками: налагоджувати стосунки з ними та з оточенням.

Вольові регулятори поведінки у дитини цього віку ще не сформовані. Вона рухлива, не в змозі стримати свої бажання, але вже диференціює своє емоційне ставлення до членів родини та інших людей. Батьки повинні навчити дитину поваги до людей, розуміння дистанції, правил поведінки. В цьому віці дитина, як губка, всмоктує всі морально-етичні моделі поведінки батьків і членів сім'ї та наслідує їх, ще не осмислюючи своїх дій: кричать – кричить, б'ються – б'ється тощо.

